

Collegevoorstel

Onderwerp:

Platform Water Vallei en Eem; Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie.

Gevraagde beslissing:

1. Het Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie te ondertekenen;
2. Wethouder Van Daalen mandaat voor de ondertekening van het manifest te verlenen.
3. De Gemeenteraad te informeren door uw besluit ter kennisname aan te bieden via rubriek B.

Raad

- ☒ Ter kennisname naar de raad
Nummer beleidsproduct: 325
- ☒ Op overzicht Bestaand beleid (website)

Datum 31 oktober 2017 Steller: E.J. Mugge

Afd: VI-Verkeer & Water Aantal bijlagen 2

Afd.hoofd: Portefeuillehouder

Openbaarheid

Besluit (voorblad) openbaar: ☒ Ja ☐ Nee, zie beslispunt :
Groentje openbaar: ☒ Ja ☐ Nee, zie beslispunt :
Bijlagen openbaar: ☒ Ja ☐ Nee, vermelden op bijlage

	Akkoord	Bespreken	Aantekeningen
Secretaris			
Burgemeester			
Wethouder A. de Kruijf			
Wethouder P.J.T. van Daalen			
Wethouder G.J. van den Hengel			
Wethouder D. J. Dorrestijn-Taal			

Beslissing burgemeester en wethouders :

13 NOV. 2017

Nummer op besluitenlijst:

46/07

Gepun advies . V&L
- Raad

1. Inleiding.

Op prinsjesdag is het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie gepresenteerd. Hierin worden een zevental ambities op het gebied van klimaatadaptatie benoemd die jaarlijks uitgewerkt moeten worden. Dit vraagt om inzet op alle niveau's. De 3 samenwerkingsverbanden binnen het Waterschap Vallei en Veluwe (het Platform Water Vallei & Eem, de regio Noord Veluwe en de regio Oost Veluwe) hebben de handen wederom ineen geslagen. Gezamenlijk is een Regionaal Manifest opgesteld, waarin we vastleggen dat we onze verantwoordelijkheid nemen om de klimaatverandering op te vangen.

Met het Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie wordt zichtbaar gemaakt dat ook de samenwerkende lokale overheden in midden Nederland op dit onderwerp hun verantwoordelijkheid nemen. Voor de gemeente Barneveld sluit dit uitstekend aan op onze ambities en doelstellingen zoals verwoord in de Strategische Visie Barneveld 2030, het Gemeentelijk Rioleringsplan 2016 -2019 en het Hemelwaterplan 2017 - 2020.

Het Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie (hierna: Manifest) is een overdrachtsdocument. In de afgelopen collegeperiode zijn door tal van gemeenten initiatieven ontplooid op het gebied van klimaatadaptatie in samenwerking met elkaar en andere overheden. Met het Manifest wordt deze krachtige samenwerking niet alleen zichtbaar gemaakt naar elkaar en anderen, maar wordt dit fundament ook aangereikt aan de volgend voorjaar nieuw te vormen colleges.

2. Beoogd effect.

Lokale overheid als krachtig bestuur.

Met dit Manifest maken we ons organiserend vermogen als lokale overheden in midden Nederland helder zichtbaar. Hiermee versterken we onze positie in de lopende structuurdiscussie op dit onderwerp en blijven we in regie op de wijze waarop we met deze opgaven om willen gaan.

Positie nemen, beweging creëren en steun vragen.

Met het Manifest maken we onze positie helder en creëren we momentum. Vanuit deze heldere positie kunnen we ook makkelijker het gesprek aangaan en steun vragen bij bijvoorbeeld het Deltafonds of de provincies voor het aangaan van de opgave.

3. Argumenten.

1.1 *Regionale samenwerking past bij aard van de opgave.*

De effecten van klimaatverandering houden zich niet aan bestuurlijke grenzen. Deze samenwerkingsvorm past bij de regionale en lokale schaal van de opgave en de behoefte aan regionale samenwerking. Immers: In de trits weten-willen-werken zijn we samen sterker, kunnen we van elkaar leren én kunnen we samen slimmer investeren.

1.2 *Manifest borgt feitelijk bestaand beleid.*

Met het bestuursakkoord Ruimtelijke Adaptatie hebben VNG, IPO, UvW en Rijk zich op koepelniveau al vastgelegd op het aangaan van de klimaatopgave, daarmee is de inhoud van het Manifest niet echt nieuw. Wél wordt met het Manifest het commitment per gemeente en waterschap in onze regio uitgesproken en is het een duidelijk statement waarmee ook andere partijen kunnen worden aangespoord. Diverse gemeenten, waaronder Barneveld, zijn al actief op het gebied van klimaatadaptatie. Het Manifest is een logische vervolgstap en bestending van al ingezette regionale samenwerking. Tevens vormt het een regionaal antwoord op de oproep tot versnelling vanuit het Deltaplan.

4. Kanttekening.

- 1.1 Een alternatief is het Manifest niet te ondertekenen. In dat geval zal onze gemeente op autonome wijze alsnog opvolging moeten geven aan het Deltaplan waar ook de VNG zich aan gecommitteerd heeft (met vergelijkbare ambities). Dit alternatief wordt ontraden. Met de ondertekening van het Manifest wordt als collectief een krachtig signaal gegeven zonder als individuele gemeente onverantwoorde verplichtingen aan te gaan.

5. Financiën.

Geraamde kosten:

De maximale initiële investering die voortvloeit uit ondertekening van het Manifest bedraagt € 15.000,- voor het (voor zover nog nodig) uitvoeren van een nulmeting of (verdiepende) stresstest. Hiermee wordt in beeld gebracht welke klimaatopgaven spelen in de gemeente. Hieruit voortvloeiende mogelijke maatregelen en hiermee gemoeide investeringen zullen te zijner tijd voor nieuwe besluitvorming aan uw college worden voorgelegd.

Dekking:

Dekking biedt de exploitatiepost: "Onderzoek en planvorming" uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2016 - 2019.

6. Uitvoering.

Planning:

De Deltacommissaris de heer Wim Kuijken wil graag het Regionaal Manifest in ontvangst nemen. Het Regionaal Manifest wordt op dit moment in alle colleges vastgesteld en zal, in het bijzijn van de heer Kuijken, gezamenlijk worden ondertekend op 7 december 2017.

Communicatie:

In december 2017 is een persmoment voorzien waar het ondertekende Manifest namens de regio wordt aangeboden aan Deltacommissaris Wim Kuijken. De gemeente en regio kunnen zo zichtbaar maken dat zij klimaatverandering serieus nemen en met alle betrokken partners deze opgave aangaan.

Betrokken partijen:

Het Manifest vloeit voort uit de succesvolle samenwerking van gemeenten en waterschap in Eemland, Veluwe, Gelderse - en IJsselvallei. Het is de inzet om met het Waterschap Vallei & Veluwe en de gemeenten van het Platform Water Vallei & Eem, Noord-Veluwe en Oost-Veluwe het Manifest te ondertekenen en vervolgens aan te bieden aan de Deltacommissaris.

7. Bijlagen.

1. Regionaal manifest ruimtelijke adaptatie gemeenten en waterschap in Gelderse Vallei, Veluwe, Eemland en IJsselvallei; van klimaatbewustzijn in 2017 naar klimaatrobuust in 2050.
2. Q & A Beleidskaders Klimaatadaptatie in Nederland.

Regionaal manifest ruimtelijke adaptatie gemeenten en waterschap in Gelderse Vallei, Veluwe, Eemland en IJsselvallei.

Van klimaatbewustzijn in 2017 naar klimaatrobuust in 2050.

VERKLARING

- Wij wonen, werken en recreëren in een prachtig deel van Nederland. En wij willen dat onze volgende generaties dat ook kunnen.
- Zo werken wij als overheden in onze regio al jaren intensief samen aan onder andere de optimalisatie van het watersysteem en de riolering. Deze samenwerking is gaandeweg vanzelfsprekend geworden.
- Wij zijn ons ervan bewust dat de verandering van het klimaat, de energietransitie en grondstoffenterugwinning serieuze gevolgen heeft, ook voor ons gebied.
- Dat vraagt van ons om actie!
- Wij realiseren ons dat we anders moeten omgaan met water, met bouwen, met ons 'groen', met energie en grondstoffen, met ruimtelijke ordening, etc.
- Wij brengen in de periode tot 2020 in kaart wat er op ons afkomt en maken afspraken (programmeren) over wat ons concreet te doen staat in de periode tot 2050.
- Wij benoemen tussendoelen en concrete acties voor de korte en middellange termijn, op weg naar 2050. Wij moniteren de voortgang, stellen prioriteiten en herprogrammeren al naar gelang de lokale situatie en/of nieuwe inzichten en ervaringen.
- Tegelijkertijd grijpen wij vanaf nu elke mogelijkheid aan om samen met inwoners, bedrijven en instellingen (voorbeeld-)projecten op te zetten en uit te voeren.
- Wij gaan hierbij uit van 'hoe het kan' in plaats van 'hoe het moet'.
- Voor deze aanpak blijven wij de kracht van onze samenwerking benutten; ván en mét elkaar leren, experimenteren, ontwikkelen en uitvoeren.

Op deze manier nemen wij onze verantwoordelijkheid in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, daarom tekenen wij dit manifest.

Getekend december 2017,

Gemeente	Gemeente	Gemeente
Wethouder.....	Wethouder.....	Wethouder.....
Gemeente	Gemeente	Gemeente
Wethouder.....	Wethouder.....	Wethouder.....
Gemeente	Gemeente	Gemeente
Wethouder.....	Wethouder.....	Wethouder.....
Waterschap Vallei & Veluwe Heemraad.....	Gemeente	Gemeente
	Wethouder.....	Wethouder.....
Gemeente	Gemeente	Gemeente
Wethouder.....	Wethouder.....	Wethouder.....
Gemeente	Gemeente	Gemeente
Wethouder.....	Wethouder.....	Wethouder.....

[illegible]

TOELICHTING

1. Aanleiding en (inter-)nationale context

Het klimaat verandert met extremer weer als gevolg. We zullen vaker te maken krijgen met hoosbuien/wateroverlast, langere perioden van droogte en hitte. Het veranderende klimaat vraagt om maatregelen op alle schaalniveau's om de gevolgen voor gezondheid, veiligheid, productiviteit en natuur te beperken. In lijn met de akkoorden van Kyoto en Parijs zijn de klimaatadaptatiedoelstellingen voor Nederland vastgelegd in de nationale Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie. De omvang van de opgave staat beschreven in de Nationale Adaptatie Strategie. Twee belangrijke mijlpalen zijn benoemd:

- I. Nederland handelt klimaatbewust vanaf 2020.
- II. Nederland is klimaatrobust in 2050.

Deze mijlpalen op nationaal niveau worden jaarlijks verder uitgewerkt in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Het eerste Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is op Prinsjesdag 2017 aangeboden aan de Staten-Generaal.

De noodzaak om ons aan te passen aan de veranderingen van het klimaat staat niet op zichzelf. Bewustwording en het nemen van maatregelen rondom klimaatverandering staan in directe relatie tot ons streven naar een CO2 neutrale en duurzame woon- en werkomgeving (de transitie naar duurzame energie en een circulaire economie). Een gecombineerde aanpak, in samenwerking met onze inwoners en bedrijven vergroot het positieve effect. Niet alleen verminderen wij daarmee onze invloed op het klimaat zelf, maar ook bereiden we ons voor op de veranderingen en effecten die in deze eeuw nog zullen doorzetten. We verbinden onze adaptatieaanpak met de maatregelen uit bijvoorbeeld gemeentelijke Energievisies of hierop betrekking hebbende onderdelen uit Omgevingsvisies.

Klimaatverandering vraagt om inzet op alle niveau's. Met dit document maken wij zichtbaar hoe wij, samen met onze partners, onze verantwoordelijkheid nemen om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen. Met bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen gaan we invulling geven aan de bovengenoemde mijlpalen voor 2020 en 2050.

2. Huidige regionale aanpak in de Gelderse Vallei, Veluwe, Eemland en IJsselvallei.

We zijn als betrokken overheden in de Gelderse Vallei, Veluwe, Eemland en IJsselvallei al volop bezig om ons gebied ook in de toekomst een plek te laten zijn waar het goed wonen, werken en recreëren is en we hoge natuurwaarden kunnen behouden. Zo heeft het KNMI voor ons de klimaatverandering sinds 1900 voor dit gebied in kaart gebracht, is begin dit jaar het programmaplan "Klimaatwerk in uitvoering Platform WVE" gestart, zijn er diverse klimaatateliërs gehouden, is afkoppelen gestimuleerd, is bijgedragen aan groen-blauwe schoolpleinen en zijn voorbeeldprojecten opgeleverd, zoals Boldershof Amersfoort, hergebruik van de restwarmte van Celavita te Wezep, de inrichting van Natuurlijk Spelen in Apeldoorn, etc. etc. We doen dit samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen vanuit de overtuiging dat alleen een gezamenlijke, integrale aanpak succesvol kan zijn.

Tegelijkertijd hebben we nog veel te doen om overal in het gebied in 2020 klimaatbewust te kunnen handelen en om in 2050 klimaatrobust te kunnen zijn. Zo hebben we op lokaal niveau de kansen en knelpunten nog niet overal in beeld, en weten we nog niet overal welke maatregelen noodzakelijk zijn, of afdoende effectief.

Bij de landelijke evaluatie van de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie begin dit jaar bleek dat in heel Nederland een versnelling nodig is om de gestelde doelen te kunnen halen. Wij pakken deze handschoen graag op voor ons gebied en onze gemeenten. In dit manifest laten wij, overheden in de Gelderse Vallei, Veluwe, Eemland en IJsselvallei zien hoe.

3. De nieuwe Omgevingswet past bij onze integrale klimaataanpak

In de nieuwe Omgevingswet wordt de gemeente dé centrale spil in het domein van de fysieke leefomgeving. Van gemeenten wordt vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet gevraagd alle doelen die zij hebben ten aanzien van de fysieke leefomgeving integraal te beschrijven in een Omgevingsvisie en vervolgens in een Omgevingsprogramma aan te geven hoe, en met welke maatregelen, deze doelen gerealiseerd zullen worden. Deze integrale benadering van de leefomgeving past goed bij een effectieve klimaataanpak. Door mee te koppelen met andere maatregelen en initiatieven kan effectief en kostenbewust worden toegewerkt naar een vitaal, veilig en gezond, kortom, een klimaatrobust gebied.

4. Stapsgewijs naar klimaatbewust zijn en handelen in 2020

In de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie, waaraan met dit manifest op regionale en lokale schaal invulling wordt gegeven, wordt het volgende gezegd over de te hanteren werkwijze;

De overheden gaan, in nauwe samenwerking met bedrijven en maatschappelijke organisaties, in drie stappen te werk:

1. *'weten': analyseren wat de gevolgen van klimaatverandering voor de diverse functies in een gebied in de periode tot 2050 zijn;*
2. *'willen': concrete doelen stellen voor het verbeteren van de waterrobustheid en klimaatbestendigheid in de periode tot 2050 en een daarbij passende strategie formuleren;*
3. *'werken': de doelen en de strategie vastleggen in bijvoorbeeld beleidsplannen, wetten en regels en programma's voor uitvoering, beheer en 'groot' onderhoud.*

Op de weg naar klimaatbewust handelen in 2020 sluiten we in ons gebied aan bij deze aanpak;

'Weten'

In het jaar 2017 zijn wij gestart om met de deelnemende gemeenten en het waterschap, zicht te krijgen op de primaire effecten van klimaatverandering: droogte, hitte, wateroverlast en veiligheid. Deze 'nul-meting' of zogenaamde *stresstest* wordt door iedere gemeente naar eigen inzicht vormgegeven met als referentiejaar 2017 voor de adaptatieopgaven.

In juli 2019 willen wij voor alle gemeenten in dit manifest deze stresstest hebben afgerond, zodat daarna er nog genoeg tijd is om tot overeenstemming binnen gemeentes te komen over wenselijke en/of noodzakelijke maatregelen of vervolgonderzoeken.

Vanwege de gebiedskénmerken (van laaggelegen polders naar hooggelegen zandgronden) is de verwachting dat er een grote variatie is in spreiding van risico-profielen voor de verschillende thema's. Dit betekent enerzijds dat er deelgebieden zijn waar voor meerdere thema's een complex aan opgaven aan de orde is en anderzijds dat er deelgebieden zijn waar geen of slechts in beperkte mate voor 1 thema een opgave is.

'Willen'

2018 en 2019 gebruiken we om als deelnemende gemeenten en waterschap, voor zover dit nog niet is gebeurd, onze plannen, hoe wij onze gemeenten klimaatrobust maken uit te werken. Deze plannen geven we zo vorm dat zij ook als bouwsteen voor de integrale Omgevingsvisie van iedere gemeente gebruikt kunnen worden.

Tegelijkertijd gaan wij in gesprek met inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen in onze regio. Klimaatverandering houdt niet op bij de perceelsgrenzen, op alle niveau's raakt het ons en de omgeving waar wij in leven. Voor sommige effecten kan en zal eenieder maatregelen moeten nemen om de risico's tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen.

Voor andere zullen we ons moeten aanpassen of risico's accepteren.

En Ruimtelijke Adaptatie biedt ook kansen: bijvoorbeeld de mogelijkheid van meervoudig ruimtegebruik.

'Werken'

De periode tot 2020 gebruiken we ook om als deelnemende gemeenten en waterschap, samen met onze inwoners, voor zover dit nog niet is gebeurd, onze ambitie en doelen te vertalen naar concrete maatregelen voor de klimaataanpak in onze gemeenten. Per gemeente realiseren wij concrete voorbeeldprojecten en bewustwordingsacties. Vanaf nu nemen wij maatregelen op in o.a. onze Omgevingsprogramma's. Daarnaast maken we, waar nuttig en zinvol, op elkaar afgestemde investeringsprogramma's met rolverdeling, financieringsparagraaf en monitoring van de voortgang.

Met de stappen *Weten, Willen en Werken*:

- Brengen we onze kwetsbaarheden en kansen in beeld;
- Benoemen we onze opgaven samen met burgers en bedrijven, en;
- Vertalen we onze opgaven naar actie.

Wij nemen als sleutelspelers in het fysieke domein zo onze verantwoordelijkheid door lokale opgaven te benoemen en deze te vertalen naar gebiedsspecifieke maatregelen van straatniveau tot gebiedsontwikkeling. Onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen hebben hierbij een onmisbare rol. Voor vele zaken die hun eigen domein betreffen, zijn deze partijen ook 'als eerste aan zet'.

5. Samenwerken, leren van elkaar, delen van successen en bewaking voortgang

Wij realiseren ons dat de grenzen van natuurlijke systemen vaak niet samenvallen met bestuurlijke grenzen. Wij zoeken dan ook de samenwerking met elkaar om, waar nodig, maatregelen over bestuursgrenzen en sectorbegrenzingsen heen effectief in elkaar te laten grijpen.

We benutten het regionale samenwerkingsverband van gemeenten en waterschap om van elkaar te leren, successen te vieren, ervaringen te delen en de voortgang te bewaken. Zo maken we zichtbaar naar onszelf en anderen dat we staan voor onze taak.

6. We doen het al en zetten er nu een tandje bij

Nu al zijn wij en onze inwoners in onze regio voortvarend aan de slag met diverse maatregelen. Of het nu gaat om het afkoppelen van regenwater van het rioolstelsel, het aanleggen van retentie- en natuurgebieden, tot groene schoolpleinen of Operatie Steenbreek in de voortuin. We blijven doen wat we al goed deden, maar zetten er nu waar nodig een tandje bij.

Q & A Beleidskaders Klimaatadaptatie in Nederland

Wat staat er ook al weer in het klimaatakkoord van Parijs?

- Er moet gestreefd worden om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graad.
- Lidstaten moeten zelf een nationaal klimaatplan opstellen dat ambitieus genoeg is. Ze moeten maatregelen invoeren om zich aan te passen aan de gevolgen van de klimaatsverandering.
- Om de vijf jaar moet het klimaatbeleid van alle landen geëvalueerd worden. De eerste controle is in 2023.
- De EU zal haar emissies tegen 2030 verminderen met zeker 40% tegenover 1990.
- Er moet zo snel mogelijk een einde komen aan de stijgende uitstoot van broeikasgassen.
- Tegen halfweg de 21ste eeuw moet er een evenwicht zijn tussen alle uitstoot van broeikasgassen en het vermogen van de natuur om ze te absorberen.

<http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09.pdf>

Wat is de Nationale Adaptatie Strategie (NAS)?

De NAS is het Nederlandse antwoord op de oproep van de Europese Commissie om uiterlijk in 2017 een klimaatstrategie te hebben. In de NAS zijn voor de 9 sectoren: water en ruimte; natuur; landbouw, tuinbouw en visserij; gezondheid; recreatie en toerisme; infrastructuur (weg, spoor, water, luchtvaart); energie; IT, telecom en veiligheid, de urgente opgaven in beeld gebracht. De aanpak van die opgaven wordt opgelijnd met het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie.

file:///C:/Users/Nutzer/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/nationale-klimaatadaptatiestrategie-2016-nas.pdf

Wat staat er in het Bestuursakkoord Ruimtelijke Adaptatie?

In het bestuursakkoord tussen VNG, Rijk, IPO en UvW hebben partijen zich geconformeerd aan het realiseren van de doelstellingen van het Deltaprogramma waar het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie onderdeel van is.

https://www.deltacommissaris.nl/binaries/deltacommissaris/documenten/publicaties/2014/09/16/deltaprogramma-2015-bestuursovereenkomst/DC-2014-xxx+Bestuursovereenkomst_tcm309-360086.pdf

Wat staat in de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie 2014?

- Ambitie: 2050 NL is klimaatbestendig en waterrobuust
- Tussendoel: 2020 NL handelt klimaatbestendig en waterrobuust
 - Weten: analyse van wat er op ons gebied afkomt
 - Willen: formuleren van ambities en doelen
 - Werken: realisatie via beleid en regelgeving (nadruk op meekoppelen)

Wat is en doet het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)?

Met het Deltaplan Ruimtelijk wordt uitvoering gegeven aan de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie waarin is afgesproken dat Nederland in 2020 klimaat- en waterrobuust moet handelen en in 2050 klimaat- en waterrobuust moet zijn. Doordat het DPRA een onderdeel is van het Deltaprogramma, kan voor het aangaan van de opgaven ook worden geput uit het Deltafonds. In het kort:

- Proces versnellen/intensiveren (uit evaluatie voorjaar 2017 blijkt onvoldoende voortgang)

- Ambities: inzicht gevolgen/maatregelen: stresstest (ook hitte en droogte)
- in dialoog met alle gebiedspartners (keuze actie, adaptatie, acceptatie)
- uitvoeringsagenda (wie doe wat?); bekende knelpunten z.s.m. aanpakken
- koppelmogelijkheden met andere opgaven benutten; werk met werk
- stimuleren met goede voorbeelden; kennis vergroten over rendement
- meer gebruik maken van regelgeving; klimaatbestendig bouwen
- beter voorbereid zijn op calamiteiten

<https://deltaprogramma2018.deltacommissaris.nl/viewer/chapter/1/2-deltaprogramma-chapter/deltaplan-ruimtelijke-adaptatie>